

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI AXBOROT TEXNOLOGIYALARI VA
KOMMUNIKATSIYALARINI RIVOJLANTIRISH VAZIRLIGI
TOSHKENT AXBOROT TEXNOLOGIYALARI UNIVERSITETI**

Dasturiy injiniring fakulteti

Menejment va iqtisodiyot fanidan

MUSTAQIL ISHI

**Mavzu: Korxonada menejmentning iqtisodiy usuldagi
o`rni**

Bajardi: Yo`ldosheva R.

Guruh: 217-12

Tekshirdi: Hakimjonova D.K.

Toshkent – 2015

Reja:

KIRISH

- 1.Menejmentning iqtisodiy usullari.
- 2.Iqtisodiy usulning boshqa usullardan ustunligi
- 3.Biznes reja
- 4.Hozirgi kunda korxonalarda menejmentning ushbu usuldagi o`rni

XULOSA

KIRISH.

Boshqaruv usullari bu boshqaruv subyekting boshqaruv obyektiga maksadli yunaltirilgan ta'sir utkazishning usullari, ya'ni boshqaruvchining u boshqarayotgan ishlab chiqarish kollektiviga qo'yilgan maksadlarga erishish jarayonida uning faoliyati koordinasiyasini ta'minlashdir.

Boshqaruv usullari vositasida iqtisodiy jarayonlarga va ishlab chiqarish katnashchilariga moddiy, moliyaviy, energiya, mexnat resurslarini imkoni boricha kam sarf qilib yuqori natijalarga erishish maksadida ta'sir etiladi. Ishlab chiqarish samaradorligi ko'p jixatdan boshqaruv usullari mukammalligi va to'g'ri shakllanligi bilan uzviy bog'liqdir.

Boshqaruv usullari boshqaruv fanida muxim o'rinni egallab, boshqaruv qonun va tamoyillari bilan uzviy bog'liqdir. Mexnat jamoasiga ta'sir etish usullari orasida boshqaruv mexanizmi uchun bozor iqtisodiyoti sharoitida boshqaruv obyektiv qonunlari talablariga muvofiq keluvchilarigina eng maqbul va maksadga muvofiq deb xisoblanadi. Buning moxiyati shundaki, boshqaruv usullari bozor iqtisodiyotiga mansub qonunlar tizimi bilan uzviy bog'liqdir.

Boshqaruv usullari tashqi va ichki omillar ta'sirida o'zgaradi. Tashqi omillarga: tashqi va ichki sharoit o'zgarishi, iqtisodiyotni boshqarishda tub isloxlarni amalga oshirish, xalq xo'jaligining texnikaviy qurollanganlik darajasini boshqarish tizimida o'zgarishlar (iqtisodiy isloxlalar, iqtisodiyotni boshqarishning tarmoq tizimidan xududiy tizimiga utish va x.k.) kiradi. Ichki omillarga: jumlasiga yirik ishlab chiqarish birlashmalarini tashkil etish asosida ishlab chiqarish konsentrasiyasini amalga oshirish; korxona kattaligi o'zgarishi natijasida uning bir guruxdan ikkinchisiga utkazilishi; ishlab chiqarish ixtisoslashish darajasi o'zgarishi; mexnatning texnika bilan ta'minlanish darajasi yaxshilanishi; ishlab chiqarishni rejalashtirish va jadal tartibga solishning mavjud usullarini takomillashtirish va yangilarini joriy qilish (tarmoqli rejalashtirish va boshqarish; ishlab chiqarishni o'zluqsiz tezkor rejalashtirish, ishlab chiqarishni boshqarishni avtomatlashtirilgan tizimini qo'llash va x.k.) kiritish mumkin.

Boshqaruv usullari bevosita ijtimoiy-iqtisodiy munosabatlarga ta'sir etuvchi ishlab chiqarish usuli rivojlanishi va jamiyat ishlab chiqarish kuchlari usishi bilan o'zgarib boradi. Iqtisodiyot muvaffaqiyatli rivojlanishda boshqaruv usullarini to'g'ri tanlash xam muxim ahamiyatiyatga ega.

Boshqaruv usullarini iqtisodiyotning ma'lum aniq soxalarida amal qilishning turli yo'llari orasidagi umumiy xodisa sifatida ajratish mumkin. Masalan, boshqaruv darajalari bo'yicha boshqaruv usullari (davlat seqtorini boshqarish usullari, sex, korxona, birlashma, mintakani boshqarish usullari), yoki tarmoqlarni boshqarish usullari (sanoat, transport, qishloq xo'jaligini boshqarish usullari) xaqida so'z yuritish mumkin. Shuningdek, turli subyektlri tomonidan qo'llaniladigan boshqaruv usullarini ajratib ko'rsatish mumkin. Davlat boshqaruvi usullari jamoat tashkilotlarini boshqarish usullari. Yoki iqtisodiyotning ayrim soxalarida qo'llaniladigan boshqaruv usullarini (ishlab chiqarishni, moliyaviy soxani, fan va maorifni boshqarish usullari)ni xam ko'zda tutish lozim.

Boshqaruv tashkilotlari tizimi bilan turli-tumanligi bu tashkilotlar faoliyati usullarini ajratish uchun asos bo'lib xizmat kiladi. Bu yerda so'z vazirliklar,

assosasiyalar, aksionerlar jamiyati, davlat kumitalarini boshqarish usullari xaqida so'z boradi.

Va nixoyat, turli turkumga kiruvchi ishlovchilar boshqaruv faoliyatida menejerlar, direktorlar, bo'limlar boshliklari tomonidan qo'llaniladigan boshqaruv usullarini ajratib ko'rsatish mumkin.

Demak, boshqaruv nazariya va amaliyotida turli boshqaruv usullari mavjuddir. Ular boshqaruv usullarining xar bir guruxi o'z xususiyatlariga ega bo'lgan tizimni tashkil etgan.

Xalq xo'jaligini boshqarishda quyidagi usullardan foydalaniladi: iqtisodiy, tashkiliy, ijtimoiy, psixologik va xuquqiy. Boshqaruvning bu usullari o'zaro uzviy bog'liqdir, shu sababli ularning birortasiga ortikcha ahamiyatini berish butun ishlab chiqarishning normal borishi bo'zilisiga olib keladi. Xozirgi davrda bozor iqtisodiyotini boshqarishning iqtisodiy usullari muxim ahamiyatini kasb etmoqda.

Menejmentning iqtisodiy usullari.

Boshqaruvning iqtisodiy usullari kishilarga iqtisodiy manfaatlar orqali ta'sir ko'rsatadi.

Iqtisodiy usullarning mohiyati xodimlar va ishlab chiqarish jamoasiga ular manfaati bo'lishini ta'minlovchi iqtisodiy sharoit yaratishdan iboratdir. Boshqaruv usullari tizimida iqtisodiy usullar yetakchi o'rinni egalaydi.

Iqtisodiy usullar iqtisodiy ta'sir vositalari yigindisidan (narx, kredit, biznes-reja, foyda, soliklar, ish xaki, iqtisodiy ragbatlantirish va x.k.), ya'ni xo'jalik faoliyatiga ta'sir etishning xar bir jamoa mos xo'jalik bo'g'ini bilan uzviy aloqada amal qilishini ta'minlovchi tadbirlaridan iboratdir.

Bozor mexanizmining muxim vazifalaridan biri biznes reja va bozorning uzviy bog'liq bo'lishiga imkon yaratuvchi pul va tovar resurslari to'g'ri nisbatini ta'minlashdir.

Bozor - bu tovar-pul munosabatlarining doimo soklanuvchi balansidir. Bozor munosabatlari sharoitida rejali iqtisodiyotga nisbatan qat'iy boshqaruv tizimi o'rnatiladi. Bozor tamoyillari xo'jalik raxbarlaridan tashabbuskorlik, korxona faoliyati masalalari bo'yicha yuqori natijalarga erishish maksadida kayishqoklik, tavakkalchilikni talab etadi.

Bozor iqtisodiyoti ma'muriy-buyruqbozlik tizimiga nisbatan qarama-qarshi tizim bo'lib, bozorda narx, solik, kredit vositasida tartibga solish eng avvalo ijtimoiy maksadda amalga oshiriladi. Bozor iqtisodiyoti sharoitida narx va ish xaki o'zgarishni kat'iy tartibga solmay barqarorlikka erishib bulmaydi.

Shunday qilib, boshqaruvning iqtisodiy usullari juda keng imkoniyatlarga ega bo'lib, ular mohirona va o'z vaqtida tashkiliy-farmoyish, ijtimoiy-psixologik va xuquqiy usullar bilan kushib olib borilgan takdirda yaxshi natijalarga erishish mumkin.

Biznes reja

Korxonalar, aksioner jamiyatlari, firmalarda muxim boshqaruv usullaridan biri - biznes-rejalardir. U iqtisodiy jarayonlarni umummilliy manfaatlarni ko'zlab, xo'jalik amaliyotida obyektiv iqtisodiy qonunlardan foydalanish asosida, ongli

ravishda, bir maksadga intilgan xolda boshqarishning o'zaro uzviy bog'liq tizimidan iboratdir.

Biznes-reja vositasida xal etiladigan asosiy vazifalar quyidagilardan iborat: iqtisodiyot rivojlanishi yunalishlari va maksadlarni amalga oshirish yo'llarini ko'rsatish, iqtisodiyotning barqaror, mutanosib usishini ta'minlash, moddiy, mexnat va moliyaviy resurslarni tarmoqlar va ishlab chiqarishlar urtasida taksimlash va qayta taksimlash, fan-texnika tarakkiyoti yutuklarini joriy etishni ta'minlash; tarmoqlararo integrasiya, tarmoq ichida ixtisoslashuv va sanoat kooperasiyasini chukurlashtirish; xo'jalik yurituvchi subyektlar faoliyatini tezkor tartibga solish va koordinasiya qilish.

Biznes-reja korxona, aksionerlar jamiyati, konsernlar faoliyatining xamma tomonlarini: maxsulot ishlab chiqarish va sotish; moddiy-texnikaviy ta'minot va ishlab chiqarish fondlaridan foydalanish, mexnat va ish xaki, jamoada ijtimoiy jarayonlar va x.k.larni kamrab oladi. Bozor munosabatlari sharoitida ularga rejalashtirish borasida keng xuquqlar beriladi.

Biznes-reja-bu shunday xujjatki, firmaning unda o'z ishini qanday boshlashi, qanday ishlab chiqarishini samarali yurgizish va tovarni bozorga olib chiqishi, qanday texnologiyani qo'llashi, qachon dastlabki daromad olishi, tavakkalchilik (risk) ni kamaytirishi, sarf-xarajat darajasi va foyda olishi, raqobat kurashida yutib chiqish kabi ko'rsatkichlarning loyihasi o'z aksini topadi.

Beznes-reja korxona (firma)ning rivojlanish strategiyasini belgilab beradigan asosiy hujjatlardan biridir. Shu bilan birga firma taraqqiyotining umumiy kontseptsiyasiga asoslanadi, strategiyaning iqtisodiy va moliyaviy jihatlarini birmuncha batafsil bayon etadi, aniq-tayin chora-tadbirlarni texnik iqtisodiy jihatdan asoslab beradi.

Boshqacha qilib aytganda, biznes-reja tadbirkor uchun go'yo bir ish qurolidir, aniqrog'i, kompasdir. U firmaning ish jarayonini tasvirlab, firma rahbarlarining o'z maqsadlariga qay tariqa erishishlarini, birinchi galda ishning daromaddorligini qay tariqa oshirish mumkinligini ko'rsatib beradi. Yaxshi ishlab chiqilgan biznes-reja firmaga:

- *o'sib borishga*
- *bozorda yangi mavqelarni qo'lga kiritishga;*
- *o'z taraqqiyotining istiqbollarni belgilab olishga;*
- *yangi tovarlar ishlab chiqarish va yangi xizmat turlarini yaratishga;*
- *yangi mo'ljallangan amalga oshirishning maqsadga muvofiq usullarini tanlab olishga yordam beradi;*

Iqtisodiy adabiyotlarda bizning fikrimizcha menejment tizimining iqtisodiy samarasini tqla va aniqroq baholash qta murakkab, degan fikr asossiz hukm surmasa kerak. Haqiqatan ham, kqrib chiqilayotgan tizimlarning iqtisodiy samarasini baholash turli-tumandir, masalan, an'anaviy kapital mablag'larni kiritish va yangi texnika joriy qilinishining iqtisodiy samarasini hisoblashdan ancha murakkabdir, chunki bular yagona usulga, nazariy izlanishlarga, ularning alohida tomonlariga, hamda ancha katta ishlatish amaliy tajribasiga asoslanib olib boriladi. Bundan tashqari, menejmentning iqtisodiy samarasini baholash umumiy muammosi kapital mablag'lar va yangi texnikani kiritish iqtisodiy samarasining tarkibiy qismi hisoblanadi.

Menejment natijalari kqplab qzaro aloqador omillar ta'sirida bir vaqtda tashkil topdi va tarmoqli ishlab chiqarish - xqjalik tqlaligicha, uning bqlimlari esa texnik iqtisodiy kqrsatkichlar orqali ifodalanadi. Shuning uchun menejment tizimining ishi orqali olinadigan iqtisodiy samara odat bqyicha amalda bir-biri bilan chambarchas bog'langan. Bu turli-tuman texnikani, texnologiyani va ishlab chiqarish jarayonining tashkil qilish tadbirlarini amalga oshirishdan kelgan tajribalardir. Ular yordamida uning zvenolarini iqtisodiy samarasini ancha aniklik bilan bilib olishga kqmaklashadigan aniq kqrsatkichlar majmuasi hozircha yqq. Bunga qqshimcha qilib zaruriy birlamchi berilganlar tarmoq bqyicha yoki respublika bqyicha davriy hisobotning yqqiligi tufayli murakkab bqlishi mumkin.

Bularning hammasi eng avval menejment tizimining iqtisodiy samarasini aniqlashda chuqurroq nazariy izlanishni talab qiladi, u bozor munosabatiga qtish zarurati hisobiga yanada muhim bqlib qoldi va xalq xqjaligada ishlab chiqarishning samaradorlish-ni har tomonlama oshirish, iqtisod tartibini oshirish zarurati hisobiga kelib chiqadi. Shuning uchun bu sohadagi adabiyot manbalarini va mutaxassislar nuqtai nazarlarini, hamda menejmentning uslubiy masalalarni kqrib chiqish izlanuvchi tizimlarning iqtisodiy samarasini hisoblashni takomillashtirish yqnalishlarini va tavsiyanomalarni chuqurroq ish-lab chiqish tahlili asosida olib borish zarurati tug'ildi.

Ma'lumki, menejment tizimining iqtisodiy samarasini baholash muammosi asosan keyingi yillarda echila boshladi. Shuning uchun, tabiiyki, ushbu fan va amaliyot sohasida nashr qilingan adabiyot ham juda kamdir. Ammo bir qator qqlyozmalar nashr etilmoqdaki, ularda ushbu muammoni ba'zi bir tomonlari kqrib chiqilmoqda. Shuni ta'kidlash kerakki, ular menejmentning iqtisodiy samarasi muammosining echilishini osonlashtirish asosi hisoblanadi.

Menejment tizimining iqtisodiy samarasini aniqlash tavsiyanomasini taxlili, biz uchun ular hali etarli darajada takomillashmaganligi, ba'zida ularni BTAsini aniq sharoitida ishlatishni qiyinligi haqida xulosa chiqarishga tqg'ri keladi.

Ularda menejmentning amaldagi tizimi xususiyatlari, ularni ishlab chiqarishdagi ahamiyati va qrni etarli darajada hisobga olingan. Ulardagi iqtisodiy samarani aniqpash usuli bir qator holatlarda shunday qarama-qarshilik, bir turdagi tadbirni turli usullar bilan hisoblashda bir-biridan farq qiluvchi natijalarni olish mumkin. Bu esa ularni amaliy qiymatini pasaytiradi, ba'zida esa menejment tizimini

tqlaligicha obrqsizlantiradi. Menejmentning iqtisodiy samarasini baholashdagi kqpchilik tavsiyanomalar bir-biridan masala quyilishi bilan farqlanadi. Biz kqrib chiqayotgan tizimlarning iqtisodiy samarasini hisoblashdagi barcha asosiy masalalarini quyidagi rquyxtan aniqlash mumkin:

- Menejment tizimining aniq ob'ektda ishlab chiqish, joriy qilishni taraqqiy toptirish va takomillashish rejalarini texnik-iqtisodiy asoslashning maqsadga muvofiqligi;
- Korxona va birlashma xalq xqjaligi tarmoqlarida tizimli ishlab chiqarishni, joriy qilishni taraqqiy toptirish va takomillashuvini maqbul tartibda qmatish.
- Tizim ishlab chiqarilishini, joriy qilishning taraqqiyotini takomillashishi va tadbirlarining haqiqiy yillik iqtisodiy samarasini, miqtsorini hisoblash.
- Tizim hukm surishini korxonalar, birlashmalar tqlaligicha xalq xqjaligining tarmoq kqrsatkichlariga ta'sir kqrsatish darajasini aniqlash.

Menejmentning iqtisodiy samarasini baholash amaliyotida hali-haligacha an'anaviy hisoblardan foydalanishga qaramasdan, ularda faqat menejmentning tizimiga xos bir qator omillar hisobga olinmay qoladi. Bu esa ularning iqtisodiy samarasini hisoblashda ma'lum qiyinchiliklar tug'diradi. Masalan, u tizimni hukm surishi natijasida paydo bqladigan samarani tavsifli manbalarini hisobga olgan holda amalga oshirilmog'i kerak. Bu avvalam bor, faqat mahsulot ishlab chiqarish sohasidagina emas, balki uni iste'mol qilishda umum zaruriy xarajatlar miqdorini qzgarishlarni sqnggi iqtisodiy samara natijalarida aks ettiradi.

Hisoblash usulining kqrsatilgan xususiyati muhim bqlib qoladi, qachonki, menejmentdan keladigan iqtisodiy samara qisman chiqarilayotgan mahsulot (ish va xizmatni) sifatini yaxshilash hisobiga amalga oshirilsa.

Bu erda ba'zida sifati yaxshilangan mahsulot chiqaruvchilar uni iste'mol qiluvchilarga qaraganda sezilarli darajada kam iqtisodiy foyda kqradilar.

Menejmentning iqtisodiy samarasi asosan umumiy kapital mablag'lar va xalq xqjaligida ishlatiladigan yangi texnikani iqtisodiy samarasini aniqlash bqyicha umumiy muammoning bir qismi hisoblangani uchun bizning fikrimiz bqyicha kqrib chiqilayotgan tizimlarni iqtisodiy samarasini aniqlash, bir tomondan bir turdagi usullarning umumiy qoidalariga, asosiy fikrlariga va avvalgi hollariga asoslanmog'i lozim. Ammo bir turdagi usullar menejmentning iqtisodiy samarasini aniqlashga qqyiladigan talablarni tqla qondirmaydi. Shuning uchun boshqa tomondan ishlab chiqarishni aniq sharoitlarida tizimli hukm surishda paydo bqluvchi samaraga xos manbalarni hisobga olish zarur bqladi.

Shunday qilib, menejmentning iqtisodiy uslubiyatlarini muammolari echimi ishlab chiqarishni iqtisodiy samarasiga bog'liq bir qator umumiy lashgan qoidalariga asoslangan bqlishi kerak. Ammo bu erda menejmentga xos maxsus kqrsatkichlarni, (hisobga olish albatga zarurdir) ularni shakllanishida, hukm surishida, takomillashuvi va taraqqiyotida ob'ektiv asosni hisobga olish albatta zarur bqladi. Bu kabi usul, eng avval menejmentning hukm surishi iqtisodiy natijalarini ta'min etishda yagona yondashuv hisoblanadi.

Korxonalarni, birlashmalarni va xalq xqjaligi tarmoqlarini ishlab chiqarish texnik xususiyatlari u yoki bu darajada boshqaruvni tashkiliy tarkibiga, texnologiyasiga va boshqa tomonlariga albatta ta'sir kqrsatadi. Bu (uslubiy

yondashuvni birligi) esa ularning iqtisodiy samarasini baholashda uslubiy yondashuvni birligini bildiradi.

Menejment tizimining iqtisodiy samarasini ilm asosida hisoblash albatta bir qator uslubiy qoida-larga asoslanishi lozim. Ular ichida eng muhimi bu bir dona mahsulotga tqg'ri keladigan eng yuqori foydani olishga intilishdir.

Menejment tizimining turli bosqichlarini amalga oshirilishini maqsadga muvofiqligini hal qilish yillik iqtisodiy samara asosida qabul qilinadi. Amalga oshirilgan xarajatlarni taqqoslash turlari asosida bir yilda chiqariladigan mahsulot miqdorini hisobdagi davrdan olib bajariladi. Hisobdagi davr - bu rejalashtirilgan yil tamom bqlganidan keyingi birinchi yil hisoblanadi. Taqqoslash bazasi sifatida quyidagilar qabul qilinadi:

Birlamchi negiz sifatida (ishlab chiqish va joriy qilish bosqichlari) menejment tizimining erishilgan Qzbekiston Respublikasida hukm suruvchi samarali kqrsatkichlari qabul qilingan. Iqtisod nuqtai-nazaridan shunday tizim yaxshi hisoblanadiki, uni tqla ishlatganda kqzda tutilgan samarani olishda eng kam sarf-xarajat ta'minlanadi.

Uning taraqqiy toptirish va takomillashtirish bosqichlarida erishiladigan menejment tizimining samarasi eng yaxshi kqrsatkichdir.

Bozor iqtisodiyotining eng aktual muammolaridan biri - bu mahsulot tannarxini pasayishidir. Bizning fikrimiz bqyicha ushbu ishlab chiqarish rentabelligini oshiruvchi kqrsatkichning ahamiyatini tiklash zarur. Ammo, olimlar orasida xarajatlar tarkibiga kiruvchi quyidagi S_1 va S_2 miqdorlarni ma'nosi haqida yagona va aniq fikr yqq.

Ba'zi bir manbalarda kqrsatilishicha bu taqqoslash bosqichlariga tegishli joriy xarajatlar (tannarx), boshqalarida hech qanday mahsulot tannarxi kqrsatilmagan, uchinchilarida - yillik ishlab chiqariladigan mahsulot hajmining tannarxi kqrsatilgan, tqrtinchilarida - kqrib chiqilayotgan mahsulotni (ishni, xizmatni) iste'molchidagi yillik tannarxi deb faraz qiladilar. Tabiiyki, kqrib chiqilayotgan miqdorni iqtisodiy ma'no ifodasiga kiruvchi keltirilgan xarajatlar muammoni tqg'ri echilishiga va menejment tizimini iqtisodiy samarasiga xalaqit beradi. Moddiy ishlab chiqarish

tqrtinchilarida - kqrib chiqilayotgan mahsulotni (ishni, xizmatni) iste'molchidagi yillik tannarxi deb faraz qiladilar. Tabiiyki, kqrib chiqilayotgan miqdorni iqtisodiy ma'no ifodasiga kiruvchi keltirilgan xarajatlar muammoni tqg'ri echilishiga va menejment tizimini iqtisodiy samarasiga xalaqit beradi. Moddiy ishlab chiqarish sohasida ishlatadigan menejment tizimining iqtisodiy samarasini hisobiga bizning fikr bqyicha keltirilgan xarajatlarga kiruvchi qqshiluvchilar S_1 va S_2 bir dona yoki bir yilda taqqoslanadigan bosqichlar bqyicha ishlanadigan mahsulot hajmining tannarxi tavsiflashi kerak. Mahsulot tannarxining xarajatlarini tuzish, ularni hisoblash va kalkulyatsiya usullari amaddagi qoidalar asosida olinmog'i darkor.

Iqtisodiy samarani hisoblashda shu narsa xotirada saqlanishi kerakki, mahsulotning ishlab chiqarilishini qzlashtirilgani menejment tizimining takomillashgani sari uning tannarxi pasayib boradi. Mahsulot tannarxi, miqdoriga uni ishlab chiqarilish davri va hajmi salmog'i ta'sir kqrsatadi.

Xulosa.

Majmualari bir-biriga bog'lanishi bo'lgan alohida olingan tadbirlardan keladigan iqtisodiy samara zaruriyat tug'ilganda baholashni amalga oshirishi zarur. Buning uchun olinadigan iqtisodiy samarani manbalari va uni tashkil qiladigan elementlari aniq bo'lmog'i kerak.

Avval ta'kidlaganimizdek, menejment tizimi murakkab tashkilotlarda kichik bir tizim hisoblanadi. Shuning uchun uning iqtisodiy samarasini asosan ikkita tomondan qqrib chiqmoq kerak.

Birinchi - menejment tizimini xususan qziga tegishli iqtisodiy samara, shu jumladan uni saqlash, sarf xarajatlari qchamlari va ma'qulligi: (harakatlar birlashmasi) ichki boshqaruv jarayoni tashkil qiluvchi harakatlar birlashmasi tezkor, iqtisodiy bo'lmog'i, qabul qilinadigan qarorlarni maqbul bo'lishini, yanada samarali bo'lishini ta'min etishi kerak.

Ikkinchi tomon - tashqi: bu holatda iqtisodiy samara menejment tizimining ishlab chiqarish faoliyatini natijalari nuqtai-nazardan baholanishi zarur.

Menejment tizimining alohida tadbirlarini iqtisodiy samarasi tqlaligicha turli vaqt davrlari uchun aniqlanishi mumkin.

Amaliyotda yillik iqtisodiy samarani, shartli yillik iqtisodiy tizimni kiritishdan boshlab, yilning oxirigacha olinadigan samarani va xarajatlar davrini hisoblash maqsadga muvofiqdir.

Hozir respublikamizda ro'y berayotgan iqtisodiy va ijtimoiy jarayonlar insonning turmushga, mehnat faoliyatiga bo'lgan rag'batini tubdan o'zgartirmoqda. Hozirgi vaqtda aholining eng faol tabaqalari shakllanmoqda, ularning iqtisodiy manfaatlari mol-mulk egalari yoki sheriklari bo'lishga intilish, foydadan ulush olish, ishlab chiqarishni boshqarishda shaxsan qatnashish, o'zi jamg'argan sarmoyadan o'z xohishiga ko'ra foydalanish imkoniyati bilan bevosita bog'liqdir. Inson o'zini xo'jayin deb his etishi uni mehnatga rag'batlantiradigan asosiy omil bo'lib qoladi.

Xozirgi davrda bozor iqtisodiyotini boshqarishning iqtisodiy usullari muxim ahamiyatini kasb etmoqda. Shunday qilib, boshqaruvning iqtisodiy usullari juda keng imkoniyatlarga ega bo'lib, ular moxirona va o'z vaqtida tashkiliy-farmoyish, ijtimoiy-psixologik va xuquqiy usullar bilan kushib olib borilgan takdirda yaxshi natijalarga erishish mumkin.

Adabiyotlar:

1. *O'zbekiston Respublikasi Konstitusiyasi.*-T.: O'zbekiston, 2009.
2. *O'zbekiston Respublikasining 2003 yil 11 dekabrda "Xususiy korxona to'g'risida"gi Qonuni.* -O'zbekiston Respublikasi qonun hujjatlari to'plami. № 3 - T.: Adolat, 2004.
3. *"Monopoliyaga qarshi ishlarni tartibga solish va raqobatni rivojlantirish tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida" : O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2010 yil 26 fevraldagi PF-4191-son Farmoni //* *O'zbekiston Respublikasi qonun hujjatlari to'plami – 9 son – 2010- 9 mart.*
4. *O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Bozor islohotlarini chuqurlashtirish va iqtisodiyotni yanada erkinlashtirish sohasidagi ustuvor yo'nalishlar amalga oshirilishini jadallashtirish chora-tadbirlari to'g'risidagi" Farmoni// Xalq so'zi, 2005 , 15 iyun.*